

КОЗАЦЬКА ТЕМА У ТВОРАХ Т. Г. ШЕВЧЕНКО

Матохнюк В.

В історичному минулому українського народу було таке неповторне і героїчне явище, як козацтво. Козацтво України – одна з легендарних сторінок літопису боротьби українського народу за політичну незалежність, національну самобутність.

Козаків Січі називали в народі «святими лицарями», їх оспівали в думах, піснях та легендах. Звитяжні запорожці стали героями безлічі літературних і мистецьких творів.

Вельми пишався приналежністю до козацтва Тарас Григорович Шевченко. Саме тому він так натхненно оспівав славнозвісне козацтво у своїх творах. І не дивно, що образ козака є одним із основних у його поетичному доробку.

Уже в ранній період творчості Кобзаря постать козака-лицаря, захисника народу, його волі та православної віри є своєрідною тугою поета за минулим. Підтвердженням того є поезія «Тарасова ніч». В основу твору покладено події 1630 року, коли відбувся бій козаків проти військ польського гетьмана С. Конецьпольського під Переяславом. На чолі боротьби стояв Тарас Трясило, який в тісному єднанні з козаками здобуває перемогу над ворогом. У цій поемі Т. Шевченко високо підносить героїзм українського народу в боротьбі проти зовнішніх ворогів. Щоб краще розкрити велич і красу козацької звитяги, автор звертається до постатей Наливайка, Павлюка. Згадуючи колишні події, поет висловлює тугу, що десь поділася воля, про яку тепер тільки кобзарі співають:

«Було колись, панували,

Та більше не будем!

Тії слави козацької повік не забудем!» [1, с. 61].

Цей мотив звучить і в поемі «Іван Підкова», в якій головний герой твору наділений надприродною силою і мужністю. Ось Підкова підняв шапку – і човни стали, затихло море; надів шапку – і «знову закипіло синє море», знову

звірюкою стогне бурхлива природа, а козакам байдуже – вони спокійно «пливуть собі та співають» [1, с. 95 - 96].

Поема «Невольник» відображає картину проводів батьком сина на Січ, де бувалий козак передає у спадок єдиному нащадкові свою гордість, силу – козацько зброю:

«Послужи, моя ти зброє,
Молодій ще силі,
Послужи йому так щиро,
Як мені служила!» [1, с. 584].

Дух давніх козацьких часів, неповторний героїзм лицарів Січі відтворив Тарас Шевченко і в поемі «Чернець». Центральною постаттю твору є Семен Палій, про якого в народі складено безліч пісень та легенд. Завзятий козак пройшов всі випробування долі. І тепер на схилі літ, за старим запорозьким звичаєм, він постригся в ченці. Та в уяві героя постійно постають картини славного січового братства.

Козацька звитяга, велич і краса подвигу наших славних пращурів будуть жити у віках, їх хоробрість, висока мораль, любов до рідної землі є джерелом національної гідності українців. Тому велика туга за тими давніми часами, «країною козаків» звучить у поезії Т. Г. Шевченко «До Основ'яненка».

Поета проймає гордість за славних лицарів-запорожців, за козацький рід, якому ніколи не буде переводу. А живий голос предків постійно нагадує нам, сучасникам, про те, що:

«Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!» [1, с. 93]

Борцями «за святу правду-волю» постають козаки у поемах Кобзаря «Гайдамаки» та «Холодний яр». Бойові звитяги гайдамаків, які зображені в одноіменній поемі, свідчать про їх військовий досвід, винахідливість,

хоробрість. Захоплення Шевченка героїчними подвигами повстанців червоною ниткою проходить через увесь твір.

У чому секрет козацької величі і звитяги? У любові до України, в прагненні до волі. Недаремно слово «козак» означало вільну людину, у якої розумна голова і сильні руки. Горді, міцні, як леви, козаки були гідним прикладом для наслідування. Слава їх живе, як повинна жити справжня історія нашого народу без прикрас, перекручень, правдива, чесна. І проаналізовані вище твори підтверджують, що не можна знищити життєдайні джерела національної духовності українців, не можна завадити їх моральному зміцненню.

-
1. Шевченко Т. Г. Кобзар. Повна ілюстрована збірка. Харків: КСД, 2010. 720 с.
 2. Славна козацька епоха в історії України. Художні твори вітчизняних класиків. Донецьк: ВКФ БАО, 2009. 640 с.,
 3. Шудря М. А. Січ-мати. Київ: ДКТР. 2008. 560 с.

ХОЛОДНИЙ ЯР ТА ГАЙДАМАЧЧИНА У ТВОРАХ Т. ШЕВЧЕНКО

Шмиголь З.

Холодний Яр – реліктовий лісовий масив в Україні на Черкащині, який має історичне та природоохоронне значення.[2]

За кількістю унікальних археологічних, історичних, наукових об'єктів, а їх тут налічується понад 150 найменувань, Холодний Яр займає перше місце в Україні. У лісовому масиві і на полях навколо нього скрізь розкидані кургани скіфської доби та пізніших епох. У Холодному Яру археологи знайшли сліди всіх археологічних культур, починаючи з трипільської рільничої культури, яка зародилася в лісостеповій зоні України за 5 - 4 тисячі років до нової ери. У Холодноярських лісах збереглися залишки кількох